

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خلاصه کتاب کاربرد آزمون‌های روانی

نویسنده:

دکتر حسین زارع

حسن امین‌پور

فصل اول: کلیات و مفاهیم آزمون‌های روانی

- روانسنجی، شاخه‌ای از آمار کاربردی بوده که برای اندازه‌گیری رفتار انسان بکار می‌رود.
- یکی از ابزارهای اصلی در روانسنجی، آزمون‌های روانی بوده که تا حد زیادی، معادل با روانسنجی و یا اندازه‌گیری روانی بشمار می‌روند.
- سنجش توانایی‌های ذهنی در اروپا و ایالات متحد تا پایان قرن ۱۹ میلادی آغاز نشده بود.
- ریشه سنجش توانایی‌های ذهنی در اروپا و ایالات متحده به اواخر قرن ۱۹ بر می‌گردد.
- اولین برنامه انجام تست در زمینه‌های هوش، پیشرفت آموزشی و آزمودن کردن کارکنان انجام گرفت، بطور خلاصه اقدام گالتون انگلیسی برای تهیه آزمون هوش فردی در سال ۱۸۹۰ است.
- آلفرد بینه و تئودور سیمون برای اولین بار در سال ۱۹۰۴، آزمون هوش را تهیه کردند.
- در حوزه پیشرفت تحصیلی، هوراس مان بخاطر تهیه آزمون پیشرفت تحصیلی، امتحانات شفاهی و کتبی مهارت معلم در سال ۱۸۳۷ معروف شد.
- استفاده از آزمون املای جوزف رایس برای ارزیابی مدارس ایالات متحده در سال ۱۸۹۳ نیز قابل توجه است.

تاریخچه آزمون‌های روانی:

- ✓ اصطلاح آزمون‌های روانی برای اولین بار در سال ۱۸۹۰ توسط کتل که شاگرد وونت بود، استفاده شد.
- ✓ گالتون، مجموعه آزمون جهت سنجش توانایی‌های افراد ابداع کرده بود که بیشتر، سنجش کارکرد حواس و کنش‌های حرکتی را اندازه می‌گرفتند.
- ✓ آزمون‌های کتل فاقد هنجارهای لازم برای مقایسه افراد بودند.
- ✓ کراپلین در سال ۱۸۹۵ با استفاده از عملیات ساده حساب و روش تداعی آزاد، آزمون‌هایی برای نشان دادن تاثیر خستگی بر روی حافظه، تمرین و حواس‌پرتی تهیه کرد.
- ✓ فراری در ایتالیا، آزمون‌هایی جهت تشخیص افراد نابهنجار از عادی و طبقه‌بندی جنایتکاران از نظر روانی تهیه کرد.
- ✓ در سال ۱۸۹۷، ابینگهاوس از هجاهای بی‌معنی بمنظور سنجش حافظه و فراخنای آن، آزمون‌هایی ابداع کرد.
- ✓ اولین آزمون استاندارد شده هوش در سال ۱۹۰۵ با ۳۰ سوال در زمینه‌های مختلف از جمله سنجش توان قضاوت، ادراک و استدلال منتشر شد.
- ✓ آزمون‌های عینی شخصیت و آسیب‌شناسی روانی برای نخستین بار در طول جنگ جهانی اول به رسمیت شناخته شدند.
- ✓ آزمون‌های هوش آلفای ارتش (کلامی) و بتای ارتش (غیر کلامی) برای استخدام افراد با سواد و بی‌سواد استفاده شد.
- ✓ برگه اطلاعات شخصی، یکی از نخستین آزمون‌های شخصیت بوده که توسط وودورث برای خدمات نیروهای مسلح است.
- ✓ وودورث که روانشناس تجربی بود، این آزمون را برای شناسایی سربازان جدید ارتش که ممکن است نسبت به شکست - های عاطفی در مبارزه آسیب‌پذیر باشند، تدوین نمود.
- ✓ یکی از ویژگی‌های نوآورانه وودورث در این آزمون، این بود که براساس هنجارهایی از قبیل آموزشی، قومیتی و بالینی طراحی شده بود.
- ✓ آزمون فوق‌بدها به نام آزمون ناراحتی عصبی و روانی معروف شده و در بین آزمون‌های شخصیت موجود، پیشرو شد.

✓ نخستین آزمونی که بصورت تجاری به فروش رسیده و بیش از یک نمره داشت، آزمون شخصیتی برن رویتز بوده که دارای ۱۲۵ سوال با جواب بله یا خیر است.

تعریف اصطلاحات و واژه‌های کلیدی:

- ✓ منظور از اعتبار، یک وسیله اندازه‌گیری بوده که اگر خصیصه مورد نظر را با همان وسیله یا وسیله مشابه، در شرایط مشابه دو بار اندازه بگیریم، نتایج حاصل تا چه حد مشابه، دقیق، پیش‌بینی پذیر و قابل اعتماد خواهد بود.
- ✓ منظور از روایی، آن است که وسیله اندازه‌گیری به واقع بتواند خصیصه مورد نظر را اندازه بگیرد نه خصیصه و ویژگی دیگری را.
- ✓ هنجار عبارتست از متوسط عملکرد گروه نمونه‌ای از آزمودنی‌ها که به روش تصادفی از یک جامعه تعریف شده، انتخاب می‌شود. عبارتی، میانگین و نقطه ۵۰ درصدی عملکرد گروه است.
- ✓ سنجش یا ارزیابی، فرآیند جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات برای کمک به تصمیم‌گیری در کلاس درس گفته می‌شود.
- ✓ اندازه‌گیری، هسته آزمون‌های روانشناختی بوده که شامل بکار بردن شواهد قطعی یا قواعدی برای اختصاص دادن اعداد به اشیا یا رویدادهاست.
- ✓ آزمون، وسیله اندازه‌گیری یا روش برای کمی کردن رفتار یا کمک به درک و پیش‌بینی رفتار است.
- ✓ آزمون عبارتست از یک موقعیت آزمایشی هنجار شده که بعنوان محرک برای دریافت یک رفتار مشخص مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- ✓ اصطلاح آزمون روانی، نزدیک‌ترین ارتباط را با پرسش‌ها و وظایف مشخص شده در یک دفترچه‌ای که قرار است اجرا شوند، دارد.
- ✓ رفتار نهانی، رفتاری است که در باطن فرد بصورت انفرادی انجام گیرد و بطور مستقیم قابل مشاهده نیست.
- ✓ فرآیند اجرای آزمون توسط آزمونگر بر روی آزمودنی، آزمودن نامیده می‌شود.
- ✓ وقتی برای اندازه‌گیری یکی از ویژگی‌های روانی - تربیتی یک فرد یا گروهی از افراد از آزمون استفاده می‌شود، به این فعالیت آزمودن می‌گویند.
- ✓ آزمودنی کسی است که آزمون یا تست بر روی آن اجرا می‌شود.
- ✓ آزمونگر کسی است که آزمون بر روی آزمودنی اجرا می‌کند.

راهنمای کاربردی آزمون‌ها:

- ✓ آزمون‌ها شامل شیوه‌هایی برای سنجش رفتارها و تفکرات افراد نابهنجار یا نابهنجار، بد کارکردی و موقعیت‌های مشاوره‌ای هستند.
- ✓ آزمون‌ها شامل شیوه‌هایی هستند که می‌توانند منجر به طبقه‌بندی کیفی یا منظم کردن افراد شوند.

سوال‌های آزمون:

- ✓ یک آزمون، شامل سوالاتی است که ماده، گویه یا آیتم نامیده می‌شوند.
- ✓ هر سوال از ۲ بخش تشکیل شده است: تنه و پاسخ.

نمره خام:

- ✓ نمره خام، اطلاعات خیلی کمی در مورد مراجع را در اختیار قرار می‌دهد.
- ✓ از نمره‌های استاندارد می‌توان به نمره‌های T، IQ و CEEB اشاره کرد.

تقسیم‌بندی آزمون‌های روانی از دیدگاه‌های مختلف:

- ✓ آزمون‌ها از نظر اجرا به ۲ دسته فردی و گروهی تقسیم می‌شوند.
- ✓ آزمون هوشی و کسلر و آزمون رورشاخ، نمونه‌هایی از آزمون فردی بوده که در آن، فقط آزمونگر و آزمودنی حضور دارند.
- ✓ آزمون هوشی ریون، از نمونه آزمون‌های گروهی بوده که در هر جلسه، گروهی از افراد مورد آزمون قرار می‌گیرند.
- ✓ آزمون‌ها از نظر استفاده از کلام (ماهیت) به ۲ دسته آزمون‌های کلامی و غیر کلامی تقسیم می‌شوند.
- ✓ آزمون‌های کلامی، آنهایی هستند که برای جواب دادن به آن، توانایی‌های مربوط به زبان گفتاری، نوشتاری و یا شنیداری لازم است.
- ✓ آزمون‌های غیر کلامی، آنهایی هستند که ژاسخ به آنها غالباً مستلزم انجام فعالیتی از طرف آزمودنی است و توانایی‌های ملموس و واقعیت‌های عملی را بکار می‌گیرد.
- ✓ در آزمون‌های غیر کلامی، استعداد‌های کلامی (نیمکره چپ)، کمترین نقش را بعهده دارند و در عوض، هوش عملی یا مکانیکی فعال می‌شود.
- ✓ از جمله آزمون‌های غیر کلامی می‌توان به آزمون هوشی نابسته به فرهنگ لایتر، آزمون مکعب‌های چوبی کهس، آزمون قطعات چوبی ویگلی و آزمون جعبه دکرولی اشاره کرد.
- ✓ از لحاظ دقت ساخت، آزمون‌ها به ۲ دسته معلم ساخته (غیر استاندارد) و استاندارد شده تقسیم می‌شوند.
- ✓ آزمون‌های استاندارد براساس دستورالعمل خاص و به شیوه یکسان، نمره‌گذاری و تفسیر می‌شوند.
- ✓ طبقه‌بندی از نظر دقت ساخت، مرز بین آزمون‌های روانشناختی و غیر روانشناختی است.
- ✓ آزمون‌ها از نظر کارکرد، به ۲ دسته آزمون‌های کارایی و آزمون‌های شخصیت تقسیم می‌شوند.
- ✓ آزمون‌های کارایی شامل انواع آزمون‌های هوشی، آزمون‌های استعداد و آزمون‌های پیشرفت می‌شوند.
- ✓ آزمون‌های شخصیت، انواعی از آزمون‌های فرافکن و آزمون‌های عینی شخصیت را در بر می‌گیرند.
- ✓ آزمون‌ها از نظر هدف کاربرد، به ۲ دسته آزمون‌های تشخیصی و آزمون‌های پیش‌بینی تقسیم می‌شوند.
- ✓ در آزمون‌های تشخیصی، ویژگی فعلی روانی آزمودنی مورد مطالعه قرار گرفته ولی در آزمون‌های پیش‌بینی، وضعیت آینده آزمودنی مورد مطالعه قرار می‌گیرد مانند آزمون‌های راهنمایی تحصیلی و شغلی.
- ✓ آزمون‌ها از نظر وابستگی به فرهنگ، به ۲ دسته وابسته به فرهنگ و نابسته به فرهنگ تقسیم می‌شود.
- ✓ آزمونی وابسته به فرهنگ است که براساس یک فرهنگ خاص ساخته شده و پاسخ به آن، مستلزم آشنایی با آن فرهنگ است مانند اکثر آزمون‌های شخصیت و هوش.
- ✓ برای ساخت آزمون نابسته به فرهنگ، ملاک‌های فرهنگی لحاظ نشده و در تمام فرهنگ‌ها قابل اجرا هستند مانند آزمون نابسته به فرهنگ کتل برای اندازه‌گیری هوش و آزمون فراخنای حافظه برای یادآوری اعداد یک رقمی.
- ✓ آزمون‌ها از نظر زمان پاسخگویی به دسته آزمون‌های سرعت در برابر آزمون‌های قدرت تقسیم می‌شوند.